

marksizem) ločeval samo na dva nasprotna tabora. V tem političnem kontekstu pa se je v spremni študiji Perovšek še posebej posvetil odnosu do narodnega vprašanja v tem desetletju, ki je opredelitev za centralistično ali federalistično državno ure-ditev v največji meri pogojeval. Z današnjega vidika mogoče pogrešamo večjo po-zornost avtorja za odnos strank do parlamentarne demokracije. Dokumenti so opremljeni z obsežnimi in pogostimi pojasnjevalnimi opombami, največkrat zelo koristnimi, na trenutke pa tudi že kar odvečnimi. Npr. na strani 32, ko pri dveh resolucijah JDS v opombah 2, 4 in 5 pojasnjuje, da se besedilo, ki se obrača na vlado, nanaša na vlado Kraljevine SHS (vse druge vlade so bile Deželne vlade, pozneje Pokrajinske uprave), da gre pri poverjeništvu za uk in bogočastje za to poverjeništvu pri Deželni vladi za Slovenijo (drugje ga vendar ni bilo) in da je pri vzgoji mladine v jugoslovanskem državnem duhu mišljen jugoslovanski unita-ristični narodni in državni duh. Zelo domiselno spremlja vsako od štirih skupin programov grafična ponazoritev strankarskega razvoja z njihovimi ločevanji, združevanji in preimenovanji, kar precej zapleteno strankarsko strukturo lepo po-enostavi. Vizualno podobo zbirke bogati tudi skromno število fotografij glavnih strankarskih protagonistov, žal je bilo prostora samo za dva iz vsake skupine. Zelo koristen in priročen dodatek k zbirki pa so kratke *'Biografije načelnikov ali članov najožjih vodstev političnih strank, organizacij in združenj na Slovenskem v letih 1918-1929 (po abecednem vrstnem redu)'*, kjer najdemo 43 kratkih življenjepisov najpomembnejših slovenskih politikov tistega časa. Zbirko zaključuje povzetek v angleščini.

'Programi političnih strank, organizacij in združenj na Slovenskem v času Kra-ljevine SHS (1918-1929)' po izboru ter v izčrpni in natančni redakciji Jurija Pe-rovška so zelo koristno in dobrodošlo pomagalo pri premagovanju slovenske politične zmede dvajsetih let. Pri knjigi mogoče nekoliko moti dolg, zapleten in zato tudi ne preveč poveden naslov. Ne vem natančno, kakšna je v tem primeru razlika med organizacijo in združenjem. Ali ne bi bilo mogoče lepše in bolj enostavno reči: 'Slovenski politični programi v Kraljevini SHS' ali kaj podobnega. Ob velikem avtorjevem trudu in obvladovanju snovi so vendarle vse zgoraj nave-dene pripombe malenkostne in stvar osebnega okusa. Izdajo programov veselo pozdravljam in avtorju želim čim hitrejšo nadaljevanje v trideseta leta.

Ervin Dolenc

Katarina Kobilica, Andrej Studen: Volja do dela je bo-gastvo. Mikrozgodovinska študija o ljubljanskem stavbnem podjetniku Matku Curku (1885-1953) in njegovi družini. Založba Nova revija, Ljubljana 1999, 148 strani, ilustr. (Zbirka Korenine)

"Na drugi strani jedilnice je bil prostor za gospode. Obiskovalci so lahko občudovali masivno pisalno mizo s predali, "vrtilni stol" z vzmetmi, pa še navaden stol, zastekljeno omaro s podstavkom in večjo omaro z dvokrilnimi vrati. Plašče so gospodje lahko obesili na obešalnike iz srninih nožic, nato pa so se lahko usedli na obstensko klop v kotu ter si za kadilno mizico nabasali pipo ali prižgali cigaro. Ob

intarzirani mizici s šahovnico so lahko zaigrali partijo šaha. Na steni je visela še pokvarjena ura, s stropa pa je visel triročni lesteneč s steklenimi zvončastimi senčniki."

Podobo prenapolnjenega interierja vile, katere lastnik je bil ljubljanski podjetnik, stavbenik Matko Curk, sta iz ohranjenih virov v knjigi *Volja do dela je bogastvo* rekonstruirala avtorja Katarina Kobilica in Andrej Studen. Ta knjiga je, kot tudi vse ostale, ki pod drobnogled jemljejo slovensko meščanstvo, zelo dobrodošla, saj odstira del naše zgodovine, katere raziskovanje je bilo do pred nekaj let praktično zanemarjeno.

Knjiga je razdeljena na dva dela. Prvi del je mikrozdgovinska študija dr. Andreja Studna, znanstvenega sodelavca Inštituta za novejšo zgodovino, ki govori o Matku Curku kot o človeku, ki se je iz revnega kmečkega okolja (rodil se je v številni kmečki družini v Šturjah v Vipavski dolini) z nadarjenostjo, trdim delom, varčnostjo in nenazadnje s poroko z meščanko povzpел v meščanski svet.

Avtorja predstavitva vsakdanje privatno življenje ljubljanskega stavbenika Curka in njegove družine, pri tem se osredotočita na oris stanovanjske kulture, življenjskega stila, načina razmišljanja in podobno. Iz pisanja je razvidno, da je, kljub temu da je družina Curk živela na Mirju, takrat reprezentativnem predelu Ljubljane, in izpolnjevala tudi ostale materialne zahteve oziroma norme po pripadnosti meščanskemu razredu, Matko Curk s svojo družino živel meščansko-kmečki način življenja. Mnoge od doma prinešene kmečke navade je namreč v mestnem okolju ohranil.

Ta del pisanja temelji na dnevniku Matka Curka, ki vsebuje zapiske od leta 1885 do 1943. Zapisi prvih nekaj let so redki in skopi, saj so pisani po spominu, od leta 1907 pa so vpisi dnevni. Kljub temu da je bil to neke vrste poslovni dnevnik s suhoparnimi podatki o Curkovem življenju izven delavnice, sta avtorja z dodatnimi arhivskimi dokumenti (zaplembeni popis premoženja iz leta 1945, korespondenca, fotografije, ...) in ustnimi pričevanji podjetnikove hčerke Lurške Curk obudila in obarvala življenje družine Curk.

Drugi del knjige predstavljajo dokumentarne zgodbe Matka Curka kot enega najpomembnejših ljubljanskih stavbenikov, ki je ostvarjal zamisli arhitekta Jožeta Plečnika. Zgradil je NUK, ljubljansko tržnico, Žale, zavetišče Sv. Jožefa (današnja veterinarska fakulteta), kraljevi dvorec v Kamniški Bistrici idr. Curkovo podjetje je svoj višek doseglo prav takrat ko je gradil po Plečnikovih načrtih, to je v tridesetih in v začetku štiridesetih leti tega stoletja. Žal po drugi svetovni vojni z delom ni mogel nadaljevati, saj je bilo njegovo podjetje zaplenjeno in nacionalizirano.

Knjiga ni zanimiva le za tiste, ki bi si želeli spoznati Matka Curka in njegovo družino in se poglobljati v raziskovanje o tem ali je bila družina Curk, kljub temu da gospod Matko "ni nikoli povsem otresel kmečke zemlje s čevljev" in da je, kot pravi Primorec, preveč rad pogledal v lonec s polento, družina višjih meščanskih krogov, temveč tudi za vse Ljubljančane in ljubitelje umetnosti.

Mojca Šorn